

PRIORITĂȚI PROFESIONALE ALE ANULUI 2026

Tema: Dezvoltarea colecțiilor ca bază pentru edificarea unei infrastructuri solide de partajare a cunoștințelor

Aprobate la Forumul Managerilor din Sistemul
Național de Biblioteci, ediția 30-a,
26 noiembrie 2025

Tema prioritară în activitatea bibliotecilor din Republica Moldova în anul 2026 – „Dezvoltarea colecțiilor ca bază pentru edificarea unei infrastructuri solide de partajare a cunoștințelor” – se impune în prim-plan după ce, pe parcursul mai multor ani, bibliotecarii au depus eforturi considerabile pentru a ajusta biblioteconomia națională tendințelor dictate de avansarea internetului, a tehnologiilor moderne, a inteligenței artificiale și schimbarea necesităților utilizatorilor în consecință. În acest context, pe parcursul ultimilor ani, bibliotecarii moldoveni s-au conformat exigențelor Bibliotecii 2.0, Utilizatorului 2.0, Bibliotecarului 2.0 și evident a modernizărilor ulterioare. Nu s-a făcut abstracție nici de utilizarea inteligenței artificiale în varii domenii de activitate, inclusiv în biblioteconomie și știința informării.

Pe fundalul tuturor schimbărilor, indiferent de ritmul de avansare a tehnologiilor, pilonii principali meniți să păstreze relevanța bibliotecilor rămân spațiile, colecțiile și bibliotecarii. Niciunul dintre acești piloni nu poate fi extras din temelia instituției numite bibliotecă. Fără oricare dintre ei, biblioteca va fi o entitate oarecare, dar nu va fi bibliotecă în formula cunoscută și consacrată.

Este evident că mișcarea de idei în domeniu impune o reevaluare a colecțiilor bibliotecare pentru a edifica baza pe care poate fi adusă colecția în conformitate cu necesitățile utilizatorilor și, respectiv, cu recomandările organizațiilor internaționale de profil. La baza acestei lucrări de viitor vor fi rezultatele studiului sociologic „Evaluarea stării și dinamicii colecțiilor din bibliotecile publice ale Republicii Moldova: provocări și tendințe de dezvoltare”, realizat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova pe parcur-

sul anului 2025, rezultatul evaluării bibliotecilor în anul 2021 și a evaluării repetate, preconizate pentru anul 2026, care vor servi ca argumente solide pentru regândirea, actualizarea și modernizarea colecțiilor de bibliotecă în anul 2026, dar și în perspectivă.

Cu toate investițiile imense în informatizare, marca bibliotecii rămâne cartea. Studiile demonstrează că aceasta este o marcă foarte puternică, iar cu cât marca este mai puternică, cu atât este mai greu de detronat. Și trebuie oare detronată? În cazul bibliotecilor, la sigur că nu!

Cel mai important indicator al imaginii pozitive a bibliotecii în comunitate este reprezentat de nivelul de satisfacere a necesităților utilizatorului. Ce solicită utilizatorii bibliotecilor? Potrivit sondajului „Lectura în comparație intergenerațională”, realizat de BNRM cu participarea Agenției de consultanță „Magenta Consulting”, utilizatorii vor să găsească la bibliotecă, o gamă largă de cărți, tehnologii, bibliotecari instruiți și gata de ajutor.

Aceste doleanțe ale utilizatorilor figurează și în sondajele internaționale, dar și în răspunsurile oferite de sistemele de inteligență artificială. La întrebarea „Ce factori contribuie la crearea imaginii pozitive a bibliotecii în comunitate?” *Gemini*, de exemplu, oferă un răspuns demn de luat în seamă, în care, chiar pe primele locuri, se regăsesc factorii de imagine din sondajul realizat de BNRM, menționat anterior. Pe primul loc *Gemini* menționează:

- *colecții diversificate*: O gamă largă de cărți, reviste, ziare, materiale audiovizuale, precum și acces la resurse digitale, care asigură satisfacerea nevoilor variate ale utilizatorilor.

Pe locul trei:

- *tehnologii moderne*: Accesul la internet, computere, echipamente audiovizuale și baze de date online fac biblioteca un spațiu modern și relevant.

Și pe locul cinci:

- *personal amabil și competent*: Bibliotecarii trebuie să fie prietenoși, să ofere asistență promptă și să fie bine informați despre resursele bibliotecii.

Biblioteca anului 2026 se va confrunta cu o serie de probleme și provocări complexe, determinate de evoluțiile sociale, tehnologice și economice. Cele mai importante dintre acestea sunt: adaptarea

la transformarea digitală și la noile tehnologii, extinderea utilizării IA; insuficiența resurselor financiare; deficitul de personal calificat; necesitatea îmbunătățirii imaginii bibliotecii în comunitate; necesitatea alinierii la strategii naționale și internaționale etc. Toate acestea împreună sunt probleme bine cunoscute, care țin de agenda bibliotecilor de ani și chiar decenii. Pe fundalul acestor provocări, o problemă majoră rămâne insuficiența finanțelor pentru achiziția de cărți, alte publicații și pentru modernizarea infrastructurii.

Colecțiile învechite și lipsa sincronizării cu ritmul dezvoltării tehnologice scot în evidență necorespunderea acestora cu necesitățile actuale ale utilizatorilor, influențând scăderea interesului publicului pentru lectură și pentru serviciile tradiționale ale bibliotecii, ce au la bază cartea și lectura.

Bibliotecile trebuie să respecte un sistem de valori bazate pe necesitățile utilizatorilor, pe care să-și fundamenteze colecția. În timp, spațiul virtual va scoate de pe ordinea de zi problema exhaustivității, dar sistemul de valori va rămâne oricum. Profilul utilizatorilor ar trebui să fie dominant în acest sens.

Este evident că problema exhaustivității poate fi pusă doar în context local. Dacă o bibliotecă concretă nu va identifica și nu va pune în acces toate documentele adiacente locului, nimeni n-o va face în locul ei. De aici și interesul pentru documentele de patrimoniu. În internet poți găsi doar ceea ce pui acolo, nimic mai mult. Orice bibliotecă are o responsabilitate aparte pentru resursele de istorie locală. Materialele referitoare la istoria localității necesită eforturi aparte de colectare, prezervare și punere în acces. Lucrul acesta capătă noi valențe în contextul unei griji sporite, vizând cultura memoriei promovată de guvernul țării, odată cu constituirea, la 7 februarie 2025, a Consiliului Memoriei.

Datele statistice privind colecțiile din bibliotecile din sistemul național de biblioteci și bibliotecile publice (separat) pentru anii 2020-2024 demonstrează o dinamică cu tendințe de descreștere pe segmentul colecții. Se atestă o ușoară creștere a numărului de achiziții, dar nu destul de suficientă pentru a influența prea mult rata de înnoire a colecției. De observat că, în cazul ratei de înnoire a colecției, minusul este un factor pozitiv. Bibliotecile publice de orice mărime trebuie să conțină materiale în diverse formate. O colecție diversă și actualizată este esențială pentru activitatea

bibliotecarilor de încurajare și motivare a oamenilor să citească. În marea lor majoritate, publicațiile din dotarea bibliotecilor sunt cele tipărite, cu o creștere nesemnificativă a ponderii celor digitale. Cărțile electronice lipsesc cu desăvârșire, mai ales în bibliotecile mici și mijlocii.

În ultimii ani, cu mici excepții, volumul total al colecțiilor din bibliotecile publice a scăzut constant, inclusiv a scăzut numărul publicațiilor în limba română. O influență serioasă aici au cașările foarte importante în cazul bibliotecilor publice, care trebuie să ofere utilizatorilor o colecție actualizată, relevantă pentru profilul acestora.

Cu toate aceste variații, între minus și plus, pe segmentele indicate, 27% (sau doar 27%) dintre cetățenii țării sunt înregistrați ca utilizatori activi ai bibliotecilor publice. Este o cifră foarte mică, date fiind posibilitățile de cumpărare ale cetățenilor destul de modeste pe fundalul creșterii constante a prețurilor. Concluzia care se impune este că persoanele care utilizează serviciile bibliotecilor nu au altă soluție de a ajunge la lecturile și serviciile de care au nevoie. Non-utilizatorii ori nu sunt satisfăcuți de ofertele bibliotecilor și au renunțat la ele, ori încă n-au descoperit drumul spre acestea și avantajele oferite de biblioteci.

Marea problemă a colecțiilor de publicații din bibliotecile publice nu este cantitatea, ci calitatea acestora, care reprezintă și un argument puternic pro bibliotecă. Standardele vizând colecțiile din diverse țări recomandă 2-3 cărți pe cap de locuitor sau populație-țintă, din aria de servire a unei biblioteci. Acest număr poate să crească în localitățile cu o populație mai mare. Media în bibliotecile publice din Republica Moldova este de aproximativ 6 cărți pentru un locuitor. O colecție mare nu înseamnă neapărat o colecție bună. Contează mai mult relevanța pentru necesitățile comunității și mai puțin mărimea colecției.

Colecția unei biblioteci nu trebuie să fie mai mică de 2500 de unități de păstrare. Mărimea colecției depinde de mai mulți factori, aceștia incluzând: mărimea spațiului, resursele financiare, proximitatea altor biblioteci, accesul la resursele electronice, necesitățile locale, posibilitatea schimbului interbibliotecar etc.

Colecția bibliotecii este o resursă dinamică. În calitate de garant al protecției sociale în cultură, biblioteka trebuie să dețină cărți și alte publicații corespunzător necesităților membrilor

comunității. Respectiv, colecțiile trebuie să fie actualizate permanent și ajustate necesităților acestora.

Rata de înnoire a colecției este mult mai importantă decât mărimea colecției. Potrivit recomandărilor IFLA/UNESCO, rata medie de înnoire a colecțiilor trebuie să se înscrie între 7 și 10 ani. Pentru a corespunde necesităților populației din aria de servire, o colecție trebuie completată cu materiale noi, iar materialele învechite fizic și moral trebuie supuse casării. O colecție mică, dar de calitate va spori mai mult rata de utilizare decât o colecție mare cu o proporție semnificativă de publicații învechite ca formă și conținut, în care puținele titluri noi se pierd pur și simplu. Cartea, care de secole contribuie la dezvoltarea personalității, trebuie să mențină acest deziderat și să nu înceapă a lucra la distrugerea ei. În cazurile în care unele publicații vechi sunt încă de interes pentru unii utilizatori, acestea trebuie păstrate pe rafturi unde utilizatorii nu au acces direct.

Conform datelor pentru anul 2024, bibliotecile publice din Republica Moldova au nevoie de aproximativ 54 de ani pentru înnoirea colecțiilor. Media din ultimii cinci ani constituind în jur de 70 de ani. Acest indicator demonstrează gradul avansat de uzură fizică și morală a colecțiilor. Specialiștii consideră că irelevanța colecției este și motivul principal în descreșterea numărului de împrumuturi.

După 34 de ani de la proclamarea independenței, doar aproximativ 53% din colecțiile bibliotecilor publice sunt publicațiile în limba română cu grafie latină și chirilică. Conform ultimului sondaj, din totalul colecțiilor în limba română, 70,5% sunt cele editate cu grafie latină și 29,5% sunt în grafie chirilică.

O altă recomandare IFLA/UNESCO este cea de 0,25 achiziții anuale pentru un locuitor, respectiv 250 de exemplare la 1000 de locuitori. În Republica Moldova, media anului 2024 este de 114,5 exemplare la 1000 de locuitori. Această recomandare rămâne de mai mulți ani doar un deziderat pentru moldoveni. Interesant este faptul că dezideratul de mărire a cotei achizițiilor până la 250 de exemplare la 1000 de locuitori corespunde Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, care, în *Indicatorii de evaluare a impactului de dezvoltare a Strategiei*, Obiectivul general 4. „Ridicarea nivelului de cultură și de dezvoltare personală”, prevede

o creștere a indicatorului „Cheltuieli medii lunare pentru o persoană, pentru cultură și recreere, lei” de aproximativ 4 ori, de la 63,6 lei (valoare de referință în 2021) la 140 de lei (ținta intermediară în 2025) și 240 lei (ținta finală în 2030).

Formula de calcul pentru stabilirea necesarului de resurse recomandată de instituțiile de profil, de care se ghidează comunitatea bibliotecară, este următoarea: populația totală înmulțită cu prețul mediu al unei cărți și înmulțită cu 0,25 (recomandarea IFLA/UNESCO).

Notă! Prețul mediu al unei cărți în anul 2025 (primele 9 luni) a fost de 97,50 lei (cifra reprezintă situația la nivelul BNRM), formula de calcul acceptată fiind: suma cheltuielilor pentru achiziția anuală de publicații împărțită la numărul de exemplare achiziționate.

Formula finală a necesarului pentru achiziții la nivel național este următoarea: $2\,409\,000$ (populația RM) \times $0,25$ (recomandări IFLA/UNESCO) \times $97,50$ lei (prețul mediu al unei cărți în 2025) = $58\,724\,250$ lei. Respectiv, pe cap de locuitor sunt necesari $24,3$ lei: $58\,724\,250$ (lei) : $2\,409\,200$ (populație).

Aceștia sunt indicatorii de orientare care cu greu pot fi atinși în condițiile austerității de durată cu care se confruntă societatea moldovenească. În pofida acestor realități, sunt însă activități care pot fi făcute în orice condiții, atât timp cât există un spațiu și un bibliotecar angajat în păstrarea integrității fizice a colecției, în organizarea și gestionarea eficientă a acesteia, care trebuie să cunoască și să respecte principiile generale de îngrijire a colecției, principiile de organizare și gestionare a colecției și, nu în ultimul rând, să asigure curățenia și întreținerea practică. La fel, să se îngrijească și de educarea estetică a utilizatorilor, de rând cu asigurarea veridicității și actualității informației. Documentele învechite fizic și moral nu-și au rostul într-o bibliotecă care trebuie să acopere necesitățile de educare, informare, hedonice, de dezvoltare profesională etc. Toate acestea presupun o interacțiune constantă cu membrii comunității, care asigură existența bibliotecii.

Reieșind din tema prioritară a anului 2026 „Dezvoltarea colecțiilor ca bază pentru edificarea unei infrastructuri solide de partajare a cunoștințelor”, au fost identificate **cinci priorități profesionale**, care vor contribui la reșezarea activității bibliote-

cilor pe segmentul colecții și care vor ghida activitatea bibliotecarilor spre atingerea scopurilor propuse.

PRIORITĂȚI PROFESIONALE PENTRU ANUL 2026

Prioritatea profesională	Inițiative profesionale
Strategii și practici de achiziție și dezvoltarea colecțiilor într-o perioadă în continuă schimbare	<ul style="list-style-type: none">• achiziții orientate, etică și transparență, resurse de informare privind piața editorială;• îmbunătățirea managementului și marketingului achizițiilor prin aplicarea tehnologiilor emergente în achiziții, orientarea către indicatorii de performanță;• diversificarea structurii colecțiilor: influența necesităților membrilor comunității, context tipologic; genuri noi de documente etc.;• diversitate, echitate și incluziune în practicile de achiziție și dezvoltare a colecțiilor;• oportunități și provocări în medii consorțiale/colaborative;• evaluarea și analiza resurselor informaționale ale bibliotecii;• reșezarea colecțiilor conform exigențelor erei informaționale și cerințelor membrilor comunităților (strategii și practici de casare/excludere din colecțiile bibliotecii etc.);• creșterea impactului colecțiilor asupra procesului de culturalizare, educație, cercetare și inovare;• capacitarea personalului în domeniul achizițiilor și dezvoltării colecțiilor.

<p>Creșterea ponderii și impactului resurselor informaționale prin intermediul bibliotecilor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • știința deschisă, accesul deschis: impactul asupra achizițiilor și dezvoltării colecțiilor; • integrarea resurselor informaționale în ecosistemul digital al bibliotecii; • creșterea competențelor personalului de specialitate privind evidența biblioteconomică a resurselor informaționale; • augmentarea rolului resurselor informaționale în prestarea serviciilor, activitățile informaționale și educaționale; • partajarea resurselor prin rețele și consorții (acces extins prin colaborare); • analiza impactului utilizării resurselor (statistici de acces, indicatori de performanță); • sustenabilitate și reziliență (asigurarea accesului pe termen lung la resurse);
<p>Facilitarea accesului și securității colecțiilor de bibliotecă. Digitalizarea colecțiilor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • conceptualizarea digitalizării colecțiilor de bibliotecă; • asigurarea accesului la resursele digitalizate; • program național în sprijinul digitizării colecțiilor bibliotecilor publice; • respectarea drepturilor de autor și a licențelor pentru documentele digitalizate; • valorificarea colecțiilor digitalizate prin expoziții virtuale, integrarea în resurse educaționale; • parteneriate naționale/internaționale pentru proiecte comune de digitizare și acces transfrontalier la patrimoniul cultural;

<p>Sustenabilitatea colecției privind memoria și istoria locală/instituțională (ML/I)</p>	<ul style="list-style-type: none">• poziționarea colecției privind ML/I în contextul colecțiilor speciale și a prevederilor reglementare privind evaluarea bibliotecilor;• diversificarea surselor de informare privind dezvoltarea ML/I;• promovarea experiențelor reprezentative ale bibliotecilor prin diverse modalități: articole în reviste de specialitate, prezentări la reuniuni metodologice și educaționale etc.;• digitizarea și arhivarea resurselor legate de ML/I (acces pe termen lung, protecția patrimoniului documentar unic);• implicarea comunității în dezvoltarea colecțiilor ML/I (donatori, cercetători, parteneriate cu instituții locale);• conservarea și restaurarea documentelor rare din colecția ML/I (asigurarea condițiilor optime de păstrare);• crearea de produse documentare și științifice pe baza colecțiilor ML/I (bibliografii, ghiduri, lucrări științifice);• promovarea colecțiilor prin mijloace digitale (platforme web, social media);
<p>Anul 2026 – anul evaluării bibliotecilor publice</p>	<ul style="list-style-type: none">• clarificarea și aplicarea prevederilor reglementare modificate prin organizare de instruiți și reuniuni metodologice;• elaborarea și transmiterea recomandărilor finale ale comisiei de evaluare administrației publice locale, centrelor biblioteconomice teritoriale, managerilor instituționali (privind rețeaua de biblioteci publice);• analiza comparată a rezultatelor evaluării bibliotecilor publice (2021-2026); identificarea experiențelor rețelelor teritoriale, a problemelor existente;• integrarea rezultatelor evaluării în strategii de dezvoltare a rețelei bibliotecare, planuri de modernizare.